

F O A I E

pentru

minte, inimă si literatură.

№. 3.

Luni, 20. Ianuarie

1847.

Къвънтъла дшпровизат ла шортънта-
реа прои-митрополитълаи Beniamin
Костаке.

Чинстидилор аскълтъторі!

Дин чеа маі аджкъкь векіме попоаре-
ле ши падиіле аѣ плѣос тордїи лор prin
квинте фшперале. Орагторїи адеса аѣ тре-
вѣит съ ворвѣаскъ аскълтъторилор деспре
мерїте ordinarе, сїргѣндзсъ ка prin нице
квинте лѣнци ши prin шїестрїеа рїторїчеї
съ дндѣишезе inimile лор. Къ тотъла дин
прогївъ дѣсѣ, центръ върватъла кареле а-
към заче дн шїжлокъла постръ орї че аш
черка ши шїаш сїргѣи съ ворвѣеск къпоск
къ нѣ ва фї де ажѣос. Че ар нѣгѣ оаре
съ ворвѣаскъ во рїтор деспре ачест маі
вїртѣос дїндре оашеї, каре съ нѣ въ фїе
къ деплїнѣтате къпоскът вѣѣ ши Молдовеї
днгрецї?

Аша дар чинстидилор аскълтъторї! тѣ
шърдїнеск нѣмаї дн атѣта, а въ сїзѣе къ
еатъ дн шїжлокъла Востръ зак центръ чеа
маї де не врѣтъ датъ рѣшшїдеме къпоскъ-
тѣлаи архїепїскоп Beniamin Костаке прои-
митрополитъла Молдовеї; пїа кърѣїа кърат
сѣфлет дндзратъла Дампезеѣ съ л пѣстрезе
дн лѣкшѣрїле дрендїлор, дѣуре към те-
мор а фашгелор сале о пѣстрѣт къ тоциї

дн inimile поастре, ши дѣндре към исторїеа
ва фаче съ се пѣстрезе де асемenea ши
дн inimile ценерадїлор вїтоаре; iar ха-
рѣл лѣи Дампезеѣ ши вїнекъвънтареа пѣ-
рїнтелѣи Beniamin съ рѣшшїе асѣпра поа-
стръ ши съ се погоаре престе врѣташїї
врѣташїлор пощрїї. Amin!

А п т и - с к і а з л

(Брѣмаре.)

Романїї трїметеаѣ колонїїле лор дн
четѣдїле попѣлмор сѣптѣжгадї, не каре
ле препоїаѣ ши ле днѣтрїеаѣ. Попѣлѣл
чел векїѣ атѣнчї де рѣнд се днпїодеа а-
фаръ: къчї пѣшѣнтъла ера атѣнчї днпѣр-
дїт дндре колонї; ши фїндкъ тоате коло-
нїїле, prin лецїле деспре колонїї, ераѣ да-
тоаре а скрїе ши а ворвї дн лїмба тѣмеї,
— дн лїмба Ромеї, векїї локвїторї се ав-
сорѣеаѣ кърѣнд де кътръ романї. Ачесте
аѣ фост ресѣлтателе днпопорѣреї четѣдї-
лор къ романї дн тоате провинцїїле. Дар
дн четѣдїле провинцїїлор, каре се сѣпт-
жѣгаѣ дѣпъ ревеллїзїї, ши дѣпъ кълѣкътѣрї
де токшелї фѣкъте де маї пайнте, попѣлѣл
ревеллѣ се стїрїеа къ тотъла. Аста се ве-

de pretzindene дн исторіа романъ. Ынде сжнт еквиі, волхсчїі, ернічїі шї о мълдїме де алдї попълі етръсчї шї алдїі? Дъпъ кжтева ревелїзні, ъї ведем стершї къ пъме къ тот дн Італїа.

Съ апплекъм ачесте ла Дачїа. Ної къпоаштем къ тодїі гроаза романїлор де дачї днкъ де сжнт Азгъст*); штїм ръшїнеа пъдїтъ сжнт Domitian; къпоаштем дмпредїзврїме челлвї дн зрмъ днкаерѣ ал лвї Траїан къ дачїі; штїм дн географїї чеї веки, къ дн Дачїа шї стрейнїлор ераѣ къпоскъте песте патрззечї де четъдї**) пъмаї дн челле маї днсемаате. — Есте къ пътїнцъ а крѣде, къ Романїі пъ вор фї дмпопълат ачесте четъдї, — чел пъдїн ачелле патрззечї шї треї маї де фрзнте алле лвї Птолемеѣ? Есте дндедеште а крѣде къ ле вор фї лъсат дн мѣна Дачїлор? — Дар зрме де четъдї romane дн пъмѣнтъл Дачїеї сжнт къ мълт маї мълте. — Тоате ачесте зрмеазъ де сїне, към ам зїс, шї фъръ нїчї о търтърїе исторїкъ.

Дпсъ, де шї исторїа романъ, токмаї сжнт Траїан, е кам съръкждъ де їсвоаре; дар дн пъдїнї скрїторї чеї авем пътем дeverї тóте кжте ам зїс маї сѣс. Dione Кассїѣ не сзъне фъръ нїчї о търдїнїре, — фъръ нїчї о рестрїнсъръ, къ дъпъ че Дачїа а devenїт сжпъсъ романїлор, Траїан а дпловїт, — а дмпопълат

(κατόμισεν) четъдїле еї.*) Іар Евтропїе не сзъне ачѣаста маї лъмърїт, пъ пъмаї де четъдїле Дачїеї, чї шї де сателе еї, зїкжнд къ Траїанѣ сжптжвгжнд пе Дачїа, пемърдїнїте мълдїмї де оаменї, дн тóтъ лъмеа романъ, а дъс аколо ка съ дпловкїаскъ царїнїле, — кжмпїле шї четъдїле; шї ка съ пъ се паръ ачесте преа есцаперате, — преа дпкорпорате, адазгъ пемїжлочїт: „къчї прїп лъпгъл ресвоїѣ ал лвї Дечебал, Дачїа ера стоарсъ, сжптъ, — лїпсїтъ къ тотъл (exhausta) де бървадї,“***) Ізлїан авътътъл, зїче днкъ шї маї мълт, къ адекъ semіndia Дачїлор с'а стърпїт къ тотъл шї с'а стерс, — пегрешїт дн Дачїа.***) —

Дакъ скрїторїї романї шї гречї търтърїсескъ, къ Траїан а дмпопълат пъ пъмаї четъдїле, чї шї челелалте локерї дн Дачїа, саѣ къ алте квїнте: къ Траїан а дмпопълат шї сателе Дачїеї, — къ пе-

*) Dio Cass. Hist. rom. L. LXVIII. e Xiphilino. Ної ам традсе дъпъ орігїналѣ, знде стъ: „Καὶ οὕτως ἡ Δακία Ῥωμαίων ὑπήκοος ἐγένετο, καὶ πόλεις ἐν αὐτῇ ὁ Τραϊανὸς κατόμισεν.“ Фрасъл дн зрмъ: „Шї четъдїле дн еа Траїан ле-а дмпопълат.“ Латїнъл дл традъче: „In eamque (Daciam) Traianus colonias deduxit.“

**) Eutrop. Brev. Hist. rom. L. VIII, C. 6. „Traianus victa Dacia, ex toto orbe romano infinitas eo copias hominum transtulerat ad agros et urbes colendas. Dacia enim diuturno bello Decebali viris fuerat exhausta. (— iuxta alios codices: „Daciae — — res fuerant exhaustae.“)

***) „Et Getarum (Dacorum) quidem gentem penitus everti et delevi.“ Julian Ap. in Caes. (дптродъче пе Траїан ворпїнд.)

*) „Pene occupatam seditionibus delevit urbem Dacus.“ Hor. L. III. Od. 6.

**) Птолемеѣ пъмеръ 43, зїкжнд къ ачесте сжпт челле маї де фрзнте. Cl. Ptol. Alexandr. Geograph. L. III. edit. Moletii, de anno 1562. pag. 84—85.

търпялите мъжиди де oameni din tot кь-
принсѣ имперіѣлѣ, — дакъ еі спѣлѣ дн
кѣвнѣте лѣминѣте, кь semіогіа Дачілор с'а
стѣрпѣт кь тотѣл дн Дачіа: апоі каре маі
сѣлѣт темеіѣрѣле, не каре rezimѣndѣсе о-
тѣл челлѣ кь mіогіле днтреці, ар маі пѣтѣ
ворѣі деспре пѣтѣрѣл реташілор дачі, —
деспре зн пѣтѣр, не каре сѣ пѣл авсоар-
ѣл елетѣлѣтѣл romanѣ? — Еѣ кредѣ, кь
nіmік нѣ поате фі маі рідікѣл, декѣт а
ворѣі — дѣпѣ тоатѣ ачесте — деспре
шасѣ колоніі, — деспре шасѣ тѣргѣрѣі
орі кіар деспре шасѣ сатѣ! — Еѣ штіѣ,
кь мѣлці сокотескѣ кь нѣ с'ар пѣтѣ креде
сѣ се фі стѣрпѣт тоці дачіі: кьчї ачѣаста
ар фі о варваріе преа тарѣ! Еѣ ле-аш ре-
спѣнде, кь ачѣастѣ варваріе нѣ се поате
днтѣта пѣгѣлѣлор romanі дн градѣл, дн
каре се кѣвнѣ еа крѣштїнілор европѣні
ассѣпра векїлѣі попѣл дн Амерїка. —
Апоі аїчї ворѣескѣ тѣртѣрїіле скрїсе, —
ворѣескѣ шї фаптеле. Адеѣвѣрат кь істо-
рїа Дачіеі днѣ е днѣкрѣкатѣ, — шї ва
маі фі, пѣлѣ че се ва іѣі вѣрѣватѣл, каре
сѣ о скрїе фѣрѣ патїмѣ; кьчї Арделенїі,
карїі сѣлѣт маі мѣлт кіѣтаці шї ажѣтаці
декѣт алціі а скрїе ачѣастѣ історїе, сѣлѣт
totdeавна днтѣволдїці шї стрѣлѣтораци де
їntересе полїтїче . . . Ыніі зїкѣ: Адеѣвѣ-
рат історїчїі romanі спѣлѣ кь semіогіа Да-
чїлор с'а стїнс дн Дачіа; дар чїне ва кре-
де кь еі тї вор фї вчїс не тоці? шї дакъ
нѣ і-аѣ вчїс, че с'а фѣкѣт кь дѣлшїі, vnde
се дѣсерѣ, чїне маі штіе де еі дѣпѣ ачѣеа?"

Еѣ ам зїс маі сѣс, кь тѣкѣмаі сѣлѣт
Traian історїа romanѣ е маі сѣрѣкѣцѣт;
дар ам атїнс, кь romanіі vnde вѣрѣеаѣ ко-
лонїі, днтїнѣеаѣ афарѣ не попѣлѣл челлѣ
векїѣ, шї алѣдѣатѣ дн стѣрпїеаѣ. Тоате

днтѣрѣцїѣрѣрїле аратѣ кь шї дн Дачіа с'а
ѣрѣат ашеа. Дар апоі че vom зїче ла
ресѣоаеле каре маі вїнѣ шї дѣпѣ Траїанѣ
кь Дачїі? Че vom зїче, деспре Дачїі ре-
вѣлланці? Ыnde ераѣ ачѣстїіа? Мѣлці со-
котїрѣ кь дела пѣтѣле дѣрѣі се вор фї
пѣлїт шї romanїі де аїчї дачї; кь с'а фѣ-
кѣт ачѣаста де vїzantїnї, есте штіѣт; дар
сѣ се фї фѣкѣт шї сѣлѣт domnїа romanїлор,
нѣ сѣлѣтем де тот сїгѣрї. Ашеа дар нѣ
не рѣтѣлѣе декѣт а аллерга ла історїа
тїмпѣлѣі ачѣелѣлїа, орї кѣт есте еа де сѣ-
ракѣ. Ла Dїone Kaccїѣ есте зн локѣ, каре
рѣварѣсѣ тарѣ лѣтїнѣ пѣсте тема поастрѣ
шї addeвереште кѣте ам зїс маі сѣс; а-
чѣст локѣ не аратѣ, кь дачїі карїі аѣ скѣ-
пат де саѣіа romanѣ, аѣ фост скошї, —
алѣгѣаці де аїчї. Ачѣст локѣ вїне дн вїіада
лѣі Kommodѣ, кареле а днтѣрѣдїт дн Mar-
tїе 180 пѣлѣ ла 31. Декѣмѣрїе 191, —
doїспрезѣче annї.

Ка сѣ днтѣелѣцѣм ачѣст локѣ ѣрѣеа-
зѣ а шті, кь Kommodѣ а моштенїт дела
тареле сѣѣ татѣ, Маркѣ Аврѣлїѣ Antonїнѣ
ресѣоаеле кь попѣлїі дн стѣлѣга Дѣлѣрѣі,
дела Tїсса дн сѣс, — ашеа дар токѣмаі
лѣлѣгѣ Дачіа — кь кѣадїі, таркоманїі, іа-
зїціі шї вѣрїі. Кь тоці ачѣстїі попѣлї, кіар
шї іазїціі шї вѣрїі сѣлѣт вѣтѣмаі вѣчїнїі Да-
чїеі, іар нѣ дн днтѣсашї Дачіа, се vede лѣ-
тѣрїт тот дн Dїone Kaccїѣ.*) Дѣпѣ че
не спѣлѣе ачѣстѣ історїкѣ, кь kommodѣ а
фѣкѣт паче кь маі сѣс пѣлїціі варварї, дн-
сѣ кь легѣтѣрѣ ка сѣ нѣ се апропїе де
Дачіа кь вїтеле лор декѣт пѣлѣ дн де-
пѣртаре де 40 стадїѣрї, адаѣце пѣтѣмаі де-
кѣт: „Іар Sabınianѣ, dїнтре, орї dїо Дачїі

*) LL. LXXI—LXXII.

вечини (προσώραν), каріи ераѣ скоши орі алпгаді дін кїар патріа лор (ἐκ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντας) ші акѣм кѣцетаѣ а ажѣта алтора (а се ѣні кѣ алді варварі), а сѣппѣс — орі а сѣптѣжгат — ка ла 12,000, фѣгѣдѣ-індѣле кѣ ле ва да оарекаре парте де пѣтѣжот дн Дація ноастрѣ.*) Де-ші ва фї дѣмплініт Сабініанѣ кѣвѣжотѣл орі ва, пѣ се штіе: кѣчі ла Dione пѣ се маї гѣсеште пінік скріс деспре ачѣаста. Дар локѣл ачѣаста есте пентрѣ пої фоарте дѣсѣмпѣтор. Елѣ не аратѣ, кѣ Дації веки локѣиторі аї Даціеї романѣ сѣжнт скоши, сѣжнт алпгаді дін патріа лор; ші фїндкѣ Dione зїче кѣ ле-а фѣгѣдѣїт локѣрї „дн Дація ноастрѣ“ — ἐν τῇ Δακίᾳ τῇ ἡμετέρα, — есте дн. ведерат кѣ ачѣї дачі сѣжнт афарѣ де аде-вѣрата Даціе; ші іарѣші фїндкѣ Dione зїче „Дація ноастрѣ“ адекѣ романѣ, се vede а не да де дѣделлесѣ, кѣ Даціе се ва фї пѣтѣт пѣмі ші алтѣ локѣ не ѣнде рѣтѣчаѣ алпгаді дачі, афарѣ де провин-чіа романѣ. Орі кѣм ва фї, аста е сігѣрѣ, кѣ дації, дїндре карїи Сабініанѣ сѣппѣне ка ла 12 мї, сѣжнт дачі скоши дін патріа лор, ші се афлаѣ атѣпчі дїнколо, — дін сѣс де Тисѣс, каре лѣкрѣ се дѣтѣреште ші прїа ачѣеа, кѣ еї се пѣтѣскѣ вечини, — дѣвѣчі-паді, дѣмѣтѣрїнаді (προσοροι = contermini) кѣ вѣрїи, карїи пѣмаї пѣпѣ ла 40 stadїсрї

се потѣ аппропіа де адевѣрата Даціе. Ачѣстї вѣрї вїнѣ дн оастѣа лѣї Дѣчевалѣ ка соді аї Дацілор; поате сѣ фїе ші ло-кѣиторі аї Даціеї*); дар акѣм сѣжнт лѣп-гѣ Тисѣс, лѣжогѣ кѣадї ші маркоманї. А-фост ѣп лѣкрѣ преа фїрескѣ, ка дації алп-гаді дін патріе, сѣ фѣгѣ лѣпгѣ вѣрї, — фрадіи орі пѣмаї содіи лор. — Тот ачѣст локѣ не дѣ де дѣделлес; кѣ дації карїи дѣпѣ Траїан се маї батѣ кѣ романїи пѣ сѣжнт дн Дація провинчіа романѣ, чї де не дѣлѣтѣрї се дѣчѣркаѣ а-ші рекѣорїнде кѣмінеде пѣрїнтешті, пѣпѣ че венїнд по-пѣліи дѣрманї с'аѣ стїне ші еї де не фада пѣтѣжотѣлѣ. — Лѣї Dione Кассїѣ зрѣме-зѣ сѣї дѣм тот крѣзѣтѣжотѣл; пентрѣкѣ ел трѣїеа не тїмпѣрїле ачѣсте, ші пентрѣ кѣ ка ла 35 annї дѣпѣ ачѣаста сѣпнт дѣ-пѣратѣл Северѣ се афлѣ дн Панонїа ка командантеле армателор романѣ де ако-ло, прежѣм дѣсѣші не сѣпне**); ашеа дар токмаї лѣжогѣ театрѣл евенемїнтелор де каре ворѣшѣте.

Пентрѣ а маї дѣтѣрї локѣл лѣї Ел-тронїе деспре: пѣтѣрїніитеде мѣлдімі де оаменї дін тот імперїл романѣ, ар трѣвѣї сѣ фачем ѣп апалїс дѣнтрѣгѣ лїмѣеї ноа-стре, ші сѣ о алѣтѣрѣм пе лѣжогѣ тóте лїмѣеле романѣ: кѣчі дакѣ сѣжнт адевѣ-

*) „Sabinianus autem, Dacorum finitimorum, ad duodecim (XII) millia, qui suo expulsi erant agro (ἐκ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντας — ex ipsa patria pulsī —), et aliis opem latūri, suam in potestatem redegit, aliquam eis terrae partem in Dacia (ἐν τῇ Δακίᾳ τῇ ἡμετέρα „in Dacia nostra, aut in ipsa Dacia nostra) se concessurum pollicitus.“ Idem L. LXXII- e Theodosio.

*) Cl. Ptol. Geogr. I. c. — Дїчї вїнѣ дн Дація вѣрѣденї, карїи се вѣдѣ а фї вѣрїи. Дар Пто-лемеїѣ, каре а трѣїт сѣпнт Adrian ші Анто-пїнѣ Пїл, ворѣшѣте де Дація ка кѣнд п'ар шті кѣ атѣпчі ера провинчіе романѣ. Ел се разїмѣ пѣмаї пе дѣографї маї веки: пентрѣ-кѣ дн тоатѣ вїѣада са п'а фѣкѣт нїчї о кѣ-лѣторїе, чї а мѣзѣт пѣмаї пе фїгѣрї матѣ-марїче дн Alessandria.

**) Dio. Cass. L. LXXV. ad finem.

рате ворбеле лѣи Евтропіе, апои пѣмаі лімба ромѣнеаскъ ар пѣтѣ доведі ачеаста дін кѣпрінсва съѣ. Апо адевѣрѣ лімба ромѣнеаскъ не дѣ ачеастъ мінвнатъ довадѣ. Еа аре сіогѣрѣ неште ретѣшідѣ де векіа лімбѣ латінѣ, каре нѣ се маі гѣсескъ декѣт прін Плаѣтѣ, Терентіѣ, Варроне ші прін дѣскріселе де не піетре; еа аре ѣнеле пѣмаі кѣ латіна кѣтѣне, алтеле пѣмаі кѣ італіана, ѣнеле пѣмаі кѣ франгеѣза, алтеле пѣмаі кѣ спаніка, ші іар алтеле пѣмаі кѣ портѣгалла; дар челе маі ѣтѣтоаре ла окі сѣнт ачелле не каре ле авем пѣмаі поі ші провинціаліі дін Франца, ші ачелле не каре ле авем пѣмаі поі ші валісіі дін Елвеціа. Тоате ачесте се дѣделлегѣ афарѣ де сѣта кѣвінтелор ші а формелор не каре ле авем кѣ тоціі. Чіне с'а дѣчеркат вреодатѣ дн ачеастъ лѣкраре, тѣ есте кѣ непѣтінцѣ а нѣ се дѣкредінца не деплінѣ, кѣ аічі неапѣрат аѣ кѣрс романі дін тот імперіѣл Ромеі, дѣпѣ вѣт спѣне Евтропіѣ. Ва дѣкѣ лімба ромѣнѣ, — ачеастъ лімбѣ арѣкѣтѣ дѣтр'ѣн вогіецѣ де лѣте атѣт де депѣртат де Рота, — ачеастъ лімбѣ деспредѣтѣ де чеі че нѣ о кѣпоскъ, — есте кіематѣ а ре-вѣрса чеа маі таре лѣмінѣ песте лімбеле ромѣне, ші кіар песте історіка десвѣлре а лімбеі латіне.

Ачесте ажѣнгѣ а не кѣвінѣце, кѣ романіі чеі дін Дачіа лѣі Траіанѣ, — ачелле непѣтрѣніте мѣлцімі де романі, дн Дачіа де ѣнде Дачіі ераѣ алѣнгаці, — нѣ ші-аѣ пѣтѣт стріка лімба кѣ дачіі. Кіар ші кѣнд ам зіче, пѣмаі дела поі, кѣ вор фі маі ретас дачі піетре романі, ачеіа дѣпѣ челе зіче с'аѣ авсорбіт де романі ка о пікѣтѣрѣ де анѣ дѣтр'ѣн ріѣ. Дѣтр'о сѣтѣ шапте-

зечі, зі кѣ Nr. 170 апоі, кѣте рѣдѣврі де ѣмені нѣ се стрѣкоарѣ! — Ші акѣт ам пѣтѣ дѣтреѣва пѣмаі декѣт: не чінеѣва фі пѣтѣт стрѣтѣтѣ Авреліан песте Дѣпѣре? Дар не дѣтоарчет ла дѣвѣлѣзіала кѣ сармаціі, скітіі, скіаіі саѣ словеніі.

(Ва ѣрма.)

К а л е н д а р і ѣ л.

(Ѣрмаре.)

Романіі пѣтера зілеле лѣнеі дн ѣрпѣторіѣл мод: Іі дѣпѣрѣдіа лѣна дн доѣт; пре челе де 31 зіле кѣте дн 15, пре челе де 28 ші 29 кѣте дн 13. Апоі не жѣтѣтатеа дѣтѣ а лѣнеі о сѣпѣтѣпѣрѣдіа дн треі, ші не дѣтѣеа зі о пѣтѣеа календѣ, calendae (стрігата); не а шептѣеа ла челе де 31 зіле, преѣт ера Мартіе, Маі, Квіотіліс і Октобер, ші не а чіпчеа ла челе кѣте де 28 ші 29 о пѣтіа поѣт (нопае), адеѣт а поѣа зі пѣтѣратѣ дела жѣтѣтатеа лѣнеі дѣдѣрѣт, преѣт де есемплѣ ар фі пѣтерѣнд дела 7—15, сеаѣ пѣтерѣнд дела 5—13, еарѣ не а 15-а сеаѣ не а 13-а а жѣтѣтѣцеі дінтѣіе а лѣпелор аѣ де 31 аѣ де 29 о пѣтіа ідѣс (іду), жѣтѣтатеа (ідуо дѣдоіѣ, даѣ дн доѣт). Сѣ лѣтѣм де есемплѣ лѣна лѣі Мартіе де 31 зіле, ші сѣ о пѣтѣрѣтѣм дѣпѣ датіна Романілор.

1	дѣтѣеа зі VII. се зічеа календа лѣі Мартіе.
2	— VI. а шеса поѣт а лѣі Мартіе,
3	— V. а чіпчеа поѣт а лѣі Мартіе.
4	— IV. а патра поѣт а лѣі Мартіе.
5	— III. а треіа поѣт а лѣі Мартіе.
6	— II. дѣпѣнте попелор лѣі Мартіе.
7	— I. попеле лѣі Мартіе.

Дѣпъ ачѣста.

8	дпгъеа zi VIII.	а опта idелор лѣи Martie.
9	— VII.	а шептеа „ „ „
10	— VI.	а шеса „ „ „
11	— V.	а чпчѣа „ „ „
12	— IV.	а патра „ „ „
13	— III.	а треѣа „ „ „
14	— (II)	дпайгтеа „ „ „
15	— (I)	idеле лѣи Martie.

А по і:

16	— XVII.	а шептеспрезече а календелор лѣи Aprilie.
17	— XVI.	а шесеспрезечеа а кал. лѣи Aprilie.
18	— XV.	а чпчѣспрезечеа а кал. лѣи Aprilie.
19	— XIV.	а патрѣспрезечеа а кал. лѣи Aprilie.
20	— XIII.	а треѣспрезечеа а кал. лѣи Aprilie.
21	— XII.	а дѣспрезечеа а кал. лѣи Aprilie.
22	— XI.	а вѣспрезечеа а кал. лѣи Aprilie.
23	— X.	а зечеа а кал. лѣи Aprilie.
24	— IX.	а поза а „ „ „
25	— VIII.	а опта а „ „ „
26	— VII.	а шептеа а „ „ „
27	— VI.	а шесеа а „ „ „
28	— V.	а чпчѣа а „ „ „
29	— IV.	а патра а „ „ „
30	— III.	а треѣа а „ „ „
31	— (II.)	дпайгтеа „ „ „

Ларинеце се зиче:

Calendis Martii.

Pridie calendarum Martii.

Nonis Martii.

Pridie nonarum Martii.

Idibus Martii.

Pridie iduum Martii etc.

О атаре переглатецъ шѣ пѣсактецъ дп календарѣл апѣлѣи, копѣндѣ черкѣл апѣлѣи, де кареа шѣ David ворвеще зѣкндѣ: „Bine веі кѣвѣота кѣвна апѣлѣи;“ дпкѣт дп зѣмеле лѣи Чѣчеро ажвѣсесе еквѣнондѣа de прѣтѣварѣ кѣ дѣбъ лѣнѣи маі дп зртѣ, адѣкѣ пе ла 1. Маіѣ, прѣкѣн се ростеще Чѣчеро дп епѣстола са кѣтрѣ Атѣк.

Пентрѣ а се капѣстра о аша копѣ зѣе, Іѣлѣ Чѣсар, дѣпѣ че се дпвѣскѣ кѣ полтѣфѣкатѣл шѣ дѣктаторѣа, кѣамѣ ла Roma дела Alexandria пе астрономѣл егѣптеан Сосѣcene, кареле дппревѣпѣ кѣ романѣл Маркѣс Фавѣсе дпдрѣптарѣ календарѣл, пѣмѣт de атѣвѣчеа Іѣлѣан дѣпре пѣтеле полтѣфѣкѣлѣи, редѣкѣндѣсе еквѣнондѣа еарѣ дп Martie. дпдрѣптарѣа лѣи аѣ фост ачѣста: Ла апѣл 707 дела зрѣреа Romeі сеаѣ 46 дп. de Xc., дптре Ноѣмврѣе шѣ Декемврѣе с'аѣ дптрекѣлат дѣбъ лѣнѣи, дпкѣт апѣл ачѣста аѣ фост de 14 лѣнѣи.

Пентрѣ пѣтерѣл зѣмелор апѣлѣи с'аѣ лѣват ачѣл alexandrin de 365 $\frac{1}{4}$ зѣле. Еарѣ пѣтѣрѣл шѣ пѣтеле лѣвелор с'аѣ дпѣвт тот але Romanilor, афарѣ de лѣна Kvintilie, дп каре с'аѣ фѣкѣт дпдрѣптарѣа апѣлѣи, кѣ дп оноареа дѣктаторѣлѣи с'аѣ пѣмѣт Іѣлѣе. Шѣ фѣндѣкѣ $\frac{1}{4}$ de zi, пѣ пѣтеа интра дп калкѣлѣл зѣмелор апѣлѣи чѣвил с'аѣ регѣлат ка ла ал 4ле ап, кѣнд фѣчѣа о zi дптреагѣ, сѣ се дптрекѣлезе дптре зѣоа de 23—24. Феврѣварѣе; шѣ атаре zi шѣ ап с'аѣ пѣмѣт bisectilis vicekt bis sexto calendas Martias дпдоинд зѣоа а шеса а календелор лѣи Martie. De аѣче вѣне кѣ Феврѣварѣе дѣпѣ ал треѣле ап есте de 29 зѣле.

Ачѣст календар аѣ дпѣвт пѣлѣ ла кѣ дѣреа имперѣлѣи roman, еарѣ дп вѣсерѣка крѣщѣпѣ пѣсте тот пѣлѣ ла а. 1582. Тѣге

сервѣторіе ера регълате дѣпъ календарѣл Івліан. Нѣмаї ла сервѣторіе пащелор се фѣкѣ врѣмѣтоареа дндрептаре: Іздеї серва Пасха лор ла 14. Nizanѣ (Martie), сеаѣ маї кїар дн плїнолѣніа лѣі Martie орї дн че зі ар фї venit. Ла днчепѣт крещїнії канонїзарѣ а се серва пащеле днвїереї Домнлѣї тот ла Martie ка шї паска їздеїлор, днсъ днтр'о зі де дѣмінекѣ. Шї фїїндкѣ пащеле їздеїлор се тѣмпла адеце днтр'о зі кѣ а крещїнілор, ла сїнодѣл де Нічеа дн анїї 325 d. Хс. се канонїзѣ ка пащеле крещїнілор съ нѣ се сервезе одатѣ кѣ а Іздеїлор; чї пѣрвѣреа дн дѣмінека вїїтоаре дѣпъ плїнолѣніа лѣмінеї лѣї Martie шї дѣпъ еквїнопцїа де прїмѣварѣ каре пе атѣнче се калкѣлѣ дн 21. Martie. Дечї фїїндкѣ дѣпъ асемене днорѣндѣїре серварѣ пащїлор се атѣрна де кѣрѣл лѣміне-лор лѣнеї, пентрѣ ачеаста с'аѣ адоптар атѣнчеа еарѣ чїклѣл лѣї Meton de 19 anї, дѣпъ каре зімеле анѣлѣї се компѣнеа де 365 $\frac{1}{4}$ зіме, еарѣ поза-лѣніе дѣпъ кѣрѣл 19 anї кѣдеа еарѣ дн ачеаашї зі а лѣнеї. О атаре комбїнацїе а анѣлѣї шї а чїклѣлѣї лѣнарїѣ а лѣї Meton, че цїнтїа а вонї еквїнопцїа лѣї Martie кѣ плїнолѣніа са про-дѣсе дн анѣл Івліан о непотрївїре кѣ аде-вѣратѣл ан соларїѣ днчепѣт дела еквїнопцїе днтрекѣндѣл кѣ 11 мїнѣте; прїп ачесте мї-нѣте дн ал 16ме секол калкѣлат анѣл се афлѣ стрѣмѣтатѣ еквїнопцїа, кареа ла сї-нодѣл де Нічеа ера ла 21. Martie. Аша дар дела 325 Martie дн 21. шї пѣпъ ла 1577 Martie 10 дн кѣрѣ де 1252 anї челе 11 мїнѣте се фѣкѣрѣ 11 зіме, адекѣ кѣ а-тѣта ретѣсесе анѣл соларїѣ днаноїѣ. *)

Дн ал 16ме секол медїкѣл Алоїсїѣс Лілі дн Верона аѣ проїектар калкѣле спре дндрептареа календарѣлѣї Івліан. Дѣпъ шорѣтеа са фрателе лѣї аѣ свѣс ачеле кал-кѣле папеї Грїгорїе ХІІІ. Понтїфїкѣл аѣ конвокат вн сїнод де прелаци шї днвѣ-цацїї. Дн врта черчетѣрїлор шї а апро-

жѣнс днтрѣ днделелѣреа са амбїѣ сеаѣ еквї-вок, кѣ внїї зік кѣ 11 anї сеаѣ зіме маї пайн-те шї алїїї маї днаної, днделегѣнд тїмпѣл трекѣт, шї тот асемене днделег шї пентрѣ тїмпѣл вїїторїѣ. Днсъ ді вом сокотї кѣ стѣнд пої тїмпѣл трече не дїнаїнтеа поастрѣ-атѣнче челе трекѣѣ вор фї маї пайнте шї челе вїїтоаре дн врѣмѣ.

Еарѣ де вом сокотї кѣ тїмпѣл стѣ шї пої мерѣет, апої вор фї челе трекѣте днпайнте, кѣнд ретѣїнд недетермінатѣ сїгнїфикацїа лѣї днпайнте шї днаної, прекѣт се је астѣзїї, а-тѣндѣѣ се пот лѣа шї 'пайнте шї 'наної, дн-кѣт днделесѣрїе чїокнїте днтре сїне ка дѣѣ трѣнѣрїї контрамїскате се ловеск шї стаѣ пе лок шї venit ла ачеаа, ді нѣ пѣтѣт дндел-елѣе дакѣ мерѣет кѣ калкѣл днпайнте сеаѣ днаної. Нѣ цїїм дакѣ зікѣнд днпайнте тревѣе съ тѣ вїт днаної, аѣ зікѣнд днаної тревѣе съ тѣ вїт днпайнте.

Деакѣ челе че аѣ фост дн тїмпѣл трекѣт, сѣпт маї пайнте ді пої кѣ мїнѣте, зіме, анї шї секоле, апої тоате кѣте с'аѣ петрекѣт де-ла Adam пѣлѣ астѣзїї, тоате ачеле сѣпт маї днпайнте, шї пої мерѣет дн врта лор; шї тоате кѣте аѣ а фї де амѣ дн вїїторїѣ, а-челе сѣпт дн врта поастрѣ днаної. Дечї пре челе дн тїмпѣл трекѣт се кѣвїне а се пѣтї маї днпайнте; дрепт каре шї еванѣелї-стѣл, кѣ 30 anї маї дн врѣмѣ скрїїнд зіче: „Маї пайнте кѣ шесе зіме де пащїї вїїнд Ісѣс дн Вітанїа! . . . Шї пре челе дн тїмпѣл вїї-торїѣ се кѣвїне а ле пѣтї днаної, фїїнд дн врта поастрѣ; днкѣт презентѣл есте зерѣл днтре трекѣтѣл днпайнтеа поастрѣ шї днтре вїїторїѣл врѣмѣторїѣ дѣпъ пої.

*) Кѣвѣнтѣл днаної сеаѣ днпайнте ла пої аѣ а-

ваціей фъкzte de ачеста ши де папа ла 1577 с'аъ пропъс сввераніѳор католичі, де къртъ каріи с'аъ ацептат; ши ла 1582 prin зп брвет Грігоріе XIII. обори календаріѳл Іѳліан ши свъстїтї дѳ локві, пентре тоці католичіи, пре чел дрес, кареле астъзи се пѳтмеще: календаріѳл Грегоріан, календаріѳл дндрептат, календаріѳл де стїлѳл поѳ, еаръ чел Іѳліан се пѳтмеще де стїлѳл векиѳ.

дндрептареа с'аъ фъкзт дн врмъторіѳл mod. Ла 4 зїле де Окт. 1582 с'аъ скъзвѳт челе 11 зїле спорїте prin мїнстеле къ каре календаріѳл Іѳліан тречеа песте анѳл соларїѳ, дн декърс де 1252 дела 325 епоха сїнодѳлѳї де Нічеаа, ши аѳ регѳлат ка анѳл соларїѳ сѳ ѳїе де 365 зїле, 5 ѳре, 49 мїнѳте, 12 секънде, ши ѳїе-каре ал свѳгле ан, кареле дѳпъ календарѳл Іѳліан тревѳе сѳ ѳїе вісект, дѳпъ ачеста ар ѳї де рѳнд.

Обсерваціеле фъкzte de математїчїи ши астрономїи Захъ, Лаланд ши Деламбрі, аратъ къ анѳл соларїѳ ар ѳї тот маї скърт кѳ 26 секънде, каре дн треї мї де анї ар ѳаче о зї, ши дѳпре календаріѳл Грегоріан.

Де ши ачест календарїѳ ера маї акърат дн калкъѳл анѳлѳї соларїѳ, декът ачел Іѳліан, даръ пентре къ ера дндрептат де католичї, протестанціи дн Церманїа аѳ цїнѳт тот пе чел Іѳліан пѳлѳ ла 1700, аогліи пѳпъ ла 1752, свезїи 1753, еаръ Рѳсіа кѳ тоці крещїніи вісерїчеї ортодоксе лѳ дїн пѳлѳ астъзи. (Ва зрѳа.)

Ѵн пѳвѳн дїн лѳкомїе.

дн зїлеле лѳї Іанварїе а. к. тѳрї днтрѳ касъ де а пѳвѳнїѳор зп вѳтрѳн де 79

анї, анѳте Сїмон, а кърѳї історїе ар пѳтеа серѳї де днѳвѳдетѳрѳ ла тѳлді ѳменї дїн лѳте. Не кѳнд Наполеон хогърѳсе а зїдї зп палат рецелѳї де Рома ла варїера де Пассї, дн днпѳдека кѳсѳда зѳлї тїкълос чїстарїѳ асѳѳелїѳ, днкѳт індїперѳл дшї дѳдѳ планѳл, кѳ днпѳратѳл аре сѳѳ сѳ кѳмпере ачѳа кѳсѳдѳ, сѳѳ сѳ ши скїмѳе тот планѳл де зїдїре. днпѳратѳл дар черкѳ prin ѳменїи сѳї а се слѳвозї ла днѳвоїалъ кѳ Сїмон, дар ачеста черѳ пе ачел петек де пѳмѳнт 20,000 франчі. Касїерїи днпѳрѳтещї пѳ воїрѳ кѳтѳѳа вреѳе а плѳтї атѳта; днсѳ маї тѳрзїѳ тотѳш еї се днѳзплекарѳ, дар атѳчї Сїмон дшї днѳѳї черерѳа, поѳтїнд 40,000 франчі. Ачѳеста днѳделегѳндѳѳ ѳменїи днпѳратѳлѳї, хогърѳрѳ а пѳ пѳшї нїчї ла о днѳвоїалъ, чї а скїмѳа пѳцїн планѳл ши а днчѳпе кѳлѳдїреа. Дѳпъ кѳтеѳа лѳнї зїдарїи арѳтарѳ, кѳ трѳѳвїнда чере, ка ачѳа кѳсѳдѳ орї ши кѳт ст се кѳмпере, кѳчї алѳѳелїѳ тѳгѳ зїдїреа ѳ депарѳтѳ. Дечї їарѳш віне треѳѳѳа ла днѳвоїалъ; дар чїстарїѳл акѳт ши маї кѳ мїнте, пѳ чере маї пѳцїн декът 60,000 фр. ѳаменїи лѳї Наполеон дн днѳѳїе кѳ 50,000, дар пѳї примѳще. днпѳратѳл пѳкѳжїт порѳнчѳще, ка сѳ пѳшї маї ѳакѳ треѳѳѳа кѳ ачел ѳт, чї дакѳ чере трѳѳвїнда; маї віне сѳ скїмѳе тѳте планѳрїле. Сїмон кѳндѳсе, кѳ аѳ лѳсат атѳта сѳмѳ дїн тѳлѳ, мерѳе акѳт ши ши днѳѳїеа ел кѳсѳда маї днѳтѳѳ пе 50,000, дѳпъ ачѳеа пе 40,000, пе 20,000 дар дн дешѳрт, кѳчї планѳрїле ера акѳт тѳте скїмѳате. днѳтрѳчѳеа се їѳїрѳ пѳпѳрѳчїрїле дела 1814, кѳнд пѳѳѳа нїте грїжѳ де зїдїреа пѳлатѳрїѳлор ши де кѳсѳда чїстарїѳлѳї. Нѳ трекѳрѳ дої анї ши Сїмон девенї ла атѳта лїпсѳ, днкѳт дшї вѳндѳ кѳсѳда кѳ 150 франчі ши дѳпъ кѳтеѳа лѳнї дшї перѳѳ ши мїнтеа, дїн каре прїчїпъ ажѳпсе дн каса пѳвѳнїѳор, знде пѳтрекѳ рѳстѳл зїлелѳл салѳ.